

היתרי כניסה לישראל

עם תום מלחמת המפרץ הוטל סגר קבוע על השטחים, שתושביהם נדרשים עתה, לצורך כניסה לירושלים ו/או ישראל, להיתרים אישיים. לאחר כל פיגוע מוטל בדרך כלל סגר "חדש" ועם הסרתו משתנים הקריטריונים לעניין ההיתרים החדשים שיש לקבל.

היתרי כניסה לישראל - 156 הפניות לסיוענו מתחלקות לפי הצרכים כדלקמן:

95	משפחות חצויות
13	עבודה
15	לימודים
9	הוראה
4	צרכים רפואיים
2	עבודת צוות רפואי
4	עיתונאים
3	היתרים עם כלי רכב
2	עובדי זכויות אדם
9	אחר

לרוב אנו מטפלים בהיתרי כניסה ל"משפחות חצויות" (אחד מבני הזוג בן הגדה/עזה והאחר תושב ירושלים), מקרים רפואיים, סטודנטים, מורים המלמדים בירושלים ועוד.

בני משפחות חצויות - בין המימשל למשרד הפנים:

עד כה נדרש תושב הגדה הנשוי לתושבת ירושלים להציג במימשל אישורים המצביעים כי מרכז חיי המשפחה בירושלים. היה עליו לקבל אז היתר כניסה ל-3 חודשים כולל לינה (אלא אם קיימת מניעה בטחונית, אלא אם ה"קפטן" סירב, אלא אם לא הותרה כניסה באותו יום למנהא"ז וכד' וכד').

לאחרונה, בעקבות ישיבה משותפת של אנשי לשכת מתאם הפעולות ואנשי משרד הפנים, נדרשו התושבים להציג במימשלים גם אישור לפיו הוגשה בעניינם בלשכת משרד הפנים בירושלים בקשה לאיחוד משפחות. מאחר שנציגי משרד הפנים התחייבו למתן מענה לבקשות אחמ"ש בתוך ששה חודשים, הרי שמי שמציג אישור על בקשה שהוגשה לפני למעלה מ-6 חודשים, נשלח לביתו ללא היתר כניסה.

מנסיוננו המצטבר מול משרד הפנים, לא הצליחו להתגבר שם על בקשות לאיחוד משפחות שהוגשו עוד ב-1992 ו-1993, עובדה שהפכה את דרישות הנוהל החדש לנלעגות.

ב-18.4.95 הפנינו מכתב דחוף וחרیف למר יוסף טוב, אז מנהל מינהל האוכלוסין, שמחה על המידע שנמסר להבנתנו ע"י נציגי משרד הפנים, ושהוביל להחלטות אופרטיביות שמשרד הפנים לא יכול היה לעמוד בהן. נערך אז מפגש נוסף בין נציגי לשכת המתאם ומשרד הפנים, שבא להקל על המצב שנוצר. כל עוד אין הבקשות הללו נענות, קיימים קשיים ניכרים לבני המשפחות בהן מדובר:

* בן הזוג הגדתי נכנס לירושלים בהיתר - אלא אם כן הוא מנוע מסיבות כאלה ואחרות. תוקף ההיתר - 3 חודשים, כולל לינה. במקרים רבים אין המינהל מנפיק ההיתר ל-3 חודשים, או שאינו מנפיק היתר כולל לינה וכו'.

* גברים שהוגש בגינם אחמ"ש אינם מקבלים היתרי עבודה בישראל, בין אם הם מהגדה ובין אם מירדן או מקום אחר.

* בשנת 1994 סירבה מנח"י בפועל לאפשר לילדים של בני זוג כאלה (ילדים שאף הם טרם נרשמו במרשם הישראלי בגלל העיכובים במשרד הפנים) ללמוד במוסדות לימוד עירוניים. עתירה לבג"צ מטעם המוקד שינתה אז את פני הדברים. עדיין מתקבלות תלונות, מעטות אמנם, על סירוב לרשום הילדים במוסדות לימוד עירוניים.

* אותם ילדים שרישומם מבוקש, אינם זוכים בינתיים להיות מבוטחים במסגרת חוק הבריאות הממלכתי, למרות שהחוק עצמו אינו מתייחס למעמדם של הילדים: בסעיף 4 (א) נכתב כי תושב שמלאו לו 18 שנה חייב להירשם כחבר בקופת חולים ולרשום גם את ילדו הקטין. כאמור, אין בסעיף זה או בחוק בכללותו, כל דרישה לגבי מעמדו של הילד.

יש במוקד מקרים בהם מבוטחת האם הירושלמית וכמה מילדיה הרשומים במרשם הישראלי, ואילו הילדים האחרים, שאינם רשומים במרשם בגלל שינויים במהלך השנים בכל הקשור לרישום בלשכת משרד הפנים בירושלים ובגדה, אותם ילדים שאינם רשומים אינם זוכים ליהנות מפירותיו של חוק זה.

משמעות העיכוב שיצר משרד הפנים בטיפולו בבקשות אחמ"ש הוא הפרדה לפרקי זמן ממושכים בין בני המשפחות (במהלך הטלת סגרים חדשים מבוטלים אוטומטית היתרי הכניסה), כורח לקיים שני משקי בית, במקרה שהמבוקש/ת באחמ"ש הוא/היא מירדן, אין הם רשאים לעבוד בירושלים, במקרה של תושב גדה המבוקש באחמ"ש, עליו לנוע יום יום בין ביתו בירושלים לגדה, לצורך פרנסה, הילדים שאינם מבוטחים בביטוח בריאות נאלצים לפנות לשירותי רפואה פרטיים וכו'.

בכל הקשור לבני עזה הנשואים לנשים ממזרח ירושלים, המצב קשה פי כמה. למרות שהנוהל מתיר כניסת בני הזוג לישראל ל-3 חודשים, הרי מבני עזה נשללת זכות זו לחלוטין.

אנו לוחצים עתה על הרשויות לכבד הנוהל גם בעזה. כתגובת ביניים שלחה אלינו הרשות לאחרונה מכתב המודיע כי בקרוב ייפתחו המעברים "הבטוחים" בין עזה לגדה, מצב שיקל על בני המשפחות.

אולם נושא המעברים הבטוחים עולה לפרקים לדיון מאז הסכמי אוסלו א' ובינתיים אין כל שינוי בשטח. לפיכך אנו דורשים מדיניות שתהא תקפה בשטח עכשיו.

היתרי כניסה לירושלים לסטודנטים

בחודש מאי 1995 נתקבל במוקד הנוהל החדש המסדיר מתן היתרי כניסה לסטודנטים הרוצים ללמוד בירושלים. עפ"י הנוהל, מי שבעבר למדו בירושלים עפ"י היתרים, יוכלו להמשיך ולסיים לימודיהם. מי שלמדו ללא היתרים בעבר, לא יקבלו היתרים והקטגוריה השלישית - מי שטרם למדו, ורק מתכוונים להתחיל ללמוד, לא יקבלו היתרי כניסה לירושלים.

אנו רואים בנוהל חדש זה משום מימושה של תוכנית ההפרדה שהוצעה לממשלת ישראל ע"י ועדת שרים, שבראשה השר לבטחון פנים, מר שחל. התוכנית עוד לא אומצה ע"י הממשלה, אולם לדעתנו, נוהל כניסת סטודנטים לירושלים הוא אחד מפירותיה, כשהכוונה ליצור הפרדה עמוקה ככל שניתן בין השטחים לישראל, ומכאן גם לירושלים. לעניין פניות בעניינם של סטודנטים שרצו ללמוד בירושלים וכניסתם נמנעה, נא ראו בפרק עתירות לבג"צ וקדם בג"צ.

תושבות בירושלים

בחודש מרץ 1994 שינה משרד הפנים את הקריטריונים הנהוגים בטיפול בבקשות אחמ"ש: עד אז אושרו רק בקשות אחמ"ש שהוגשו ע"י תושב העיר (זכר) עבור אשתו.

מקור אפליה זו באימוץ הגישה במשרד הפנים לפיה אשה ערביה הולכת בעקבות בעלה, ולא להיפך. כאמור, ב-3/94 שונתה הגישה: בקשות האחמ"ש יידונו ויאושרו עפ"י קריטריונים של מרכז חיים בפועל בירושלים והיעדר סיבות בטחוניות, אולם בוטלה מכל וכל האפליה הנעוצה במינו של המבקש.

בנוסף, הודיע משרד הפנים כי יחזור וישקול מחדש כל הבקשות שהוגשו מתחילת 1992 ואילך, בין אם סורבו ובין אם טרם נענו.

מן הראוי לציין כי בד בבד עם השמחה על השינויים המפליגים בגישה, התעוררה דאגה בלב אנשי ז"א, שכן כולנו מודעים לבעיה הקשה של חוסר יעילות גמור בלשכת משרד הפנים במזרח ירושלים עד אז, והנטל שנטל על עצמו משרד הפנים, לשוב ולדון בבקשות משנים קודמות, נראה היה נטל שאין הלשכה מסוגלת לשאת. ואכן, כפי שכבר צויין בפרק העוסק בהיתרי כניסה לירושלים, מצויות עדיין במוקד כמה עשרות בקשות אחמ"ש שהוגשו בשנים 3-1992 שטרם נענו. הסחבת במשרד הפנים קשה מתמיד.